

TRAFIKVERKET
Röda vägen 1
78189 Borlänge

2020-08-31

Inspel avseende inriktningsunderlag (I2020/01827/TP)

Länsplaneupprättare och kollektivtrafikmyndigheter i Stockholms, Uppsala, Västmanlands, Örebro, Sörmlands, Östergötlands och Gotlands län som samarbetar i Mälardalsrådets En Bättre Sits lämnar genom Mälardalsrådet ett gemensamt inspel till Trafikverket inför arbetet med att ta fram ett inriktningsunderlag (I2020/01827/TP). Inspelet till Trafikverket bygger vidare på vad länen tidigare yttrat avseende den storregionala samsynen om prioriteringarna för Stockholm-Mälardalsregionens transportinfrastruktur.

Inför ett nytt inriktningsunderlag

Regeringen har gett Trafikverket i uppdrag att ta fram ett inriktningsunderlag (I2020/01827/TP). Syftet med uppdraget är att ge regeringen ett underlag för bedömning av ekonomiska ramar för möjliga åtgärder i transportinfrastrukturen gällande perioden 2022-2033 respektive 2022-2037.

Mälardalsrådet koordinerar det transportpolitiska samarbetet En Bättre Sits, som omfattar de sju länen Stockholm, Uppsala, Västmanland, Örebro, Sörmland, Östergötland och Gotland. Länen arbetar tillsammans för en sammanhållen, hållbar region med infrastruktur och kollektivtrafik som underlättar människors vardag. Samarbetet värnar en hög nationell och internationell tillgänglighet för Stockholm-Mälardalsregionen.

Inspelet till Trafikverket bygger vidare på vad länen tidigare yttrat avseende den storregionala samsynen om prioriteringarna för Stockholm-Mälardalsregionens transportinfrastruktur. Utgångspunkten för inspelet är den politiskt förankrade utvecklingsstrategin för Stockholm-Mälardalsregionens transportsystem ("Systemanalys 2020"), som fastställts i En Bättre Sits politiska styrgrupp och som behandlas i Stockholm-Mälardalsregionens regioner under hösten. Systemanalys 2020 förväntas överlämnas till Trafikverket i oktober 2020.

Stockholm-Mälardalsregionen: hälften av Sveriges BNP skapas här

Stockholm-Mälardalsregionen växer. Här bor 43 procent av landets befolkning och 49 procent av Sveriges BNP skapas här. Fram till 2050 beräknas befolkningen öka med 1,4 miljoner invånare, samtidigt som antalet arbetstillfällen förväntas öka med drygt 700 000, och godsmängderna beräknas stiga öka med 65 procent till 2040. Med ökad trängsel på redan hårt belastade trafiksystem måste vi fortsätta arbetet för en bättre infrastruktur. Mälardalsrådet och regionerna tackar för möjligheten att få lämna inspel.

Mälardalsrådets En Bättre Sits-samarbete efterfrågar ett inriktningsunderlag kopplat till transport- och infrastrukturplanering med tydlig målstyrning och riktade insatser som utgår från brister och bristhantering snarare än riktade medel mot stora infrastrukturinvesteringar. Att säkerställa en samhällsekonomisk effektiv och långsiktig hållbar infrastruktur- och transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet - är en viktig utgångspunkt för Stockholm-Mälardalsregionen.

Prioriterade funktioner

För att uppnå målet om en flerkärnig och förstorad arbetsmarknad behövs generellt stärkta funktionella samband – integrering av bostads-, studie- och arbetsmarknaderna – i Stockholm-Mälarenregionen. I första hand måste tillgängligheten i de storregionala stråken in mot Stockholm förbättras. Huvudstadens särskilda utmaningar med ett hårt belastat trafiksystem påverkar dock pendlings- och transportmöjligheterna i hela Mälarenregionen. Därför är även tillgängligheten i de centrala delarna av Stockholms län samt till/från Stockholms regionala stadskärnor högt prioriterat.

I andra hand måste tillgängligheten i de storregionala tvärförbindelserna förbättras. Först mellan de nodstäder som ligger närmast varandra och har förutsättningar till ett ökat dagligt utbyte, därefter mellan övriga. I båda prioriteringar ligger fokus på en ökad tillgänglighet och sammankoppling med spårtrafiken som grund, vilket ses som avgörande för att nå klimatmålet. Samtidigt behöver ursprunglig funktionalitet upprätthållas i stomvägnätet och då framför allt Europavägarna, samt möjliggöras för en ökad andel gods med sjöfart.

För att Stockholm-Mälarenregionen även fortsättningsvis ska vara en stark tillväxtmotor för Sverige är den internationella tillgängligheten avgörande. I detta har Arlanda och järnvägen inom det transeuropeiska transportnätet (TEN-T) en nyckelroll. Tillsammans med sjöfarten, där Östersjöområdet har en växande betydelse för Sveriges och Stockholm-Mälarenregionens internationella utbyte. Stabila och långsiktiga förutsättningar för Gotlands transporter är en prioriterad funktion. Gotland är som helt beroende av en väl fungerande sjö- och luftfart för resor och transporter till fastlandet.

Strategier och åtgärder

De åtgärder som länen i Stockholm-Mälarenregionen gemensamt förordar för att klara de prioriterade funktionerna och nå målen kan sammanfattningsvis sorteras under följande strategier. Dessa har överlag en stark bäring på klimatfrågan, där Stockholm-Mälarenregionen vill understryka behovet av beteende- och systemförändring.

Styr mot beteendeförändring och överflyttning

Bebyggelseutvecklingen bör riktas mot lägen med goda förutsättningar för kollektivtrafiken. Planeringen bör utgå från ett hela-resan-perspektiv, från start till mål med ett större samspel mellan de olika trafikslagen vilket möjliggör mer hållbara val. Genom olika styrmedel går det att begränsa biltrafiken och på så sätt stärka kollektivtrafiken. En större andel gods bör gå på sjö- och järnvägstransporter, genom att regelverk och avgiftssystem anpassas. Därutöver en effektiv och trovärdig tillämpning av fyrstegsprincipen där steg 1 och 2-åtgärder tillämpas och finansieras på både nationell- som regionala transportinfrastrukturplaner på samma sätt som steg 3- och 4-åtgärder. Det bör vara lika förutsättning mellan de olika trafikslagen där marginalkostnadsprincipen uppnås, så att det mest lämpliga trafikslaget, alternativt kombinationen av trafikslagen för godstransporter väljs.

Stärk kollektivtrafiken

Kollektivtrafiken bör vara utgångspunkt i planeringen av det regionala transportsystemet, genom att den kommunala fysiska planeringen verkar för en koncentrerad och sammanhållen bebyggelse i de bästa kollektivtrafiklägena. Vi bör säkerställa att potentialen av nya mobilitetstjänster tas tillvara, för att utveckla nya reserelationer och kombinationer utanför de storregionala stråken och på så sätt skapa hela-resan-lösningar. För detta krävs en starkare samverkan mellan olika aktörer på olika nivåer.

Ställ om fordonsparken

En betydande teknikutveckling både vad gäller fordon som förnyelsebara drivmedel krävs för att klara en fossilfri bilanvändning, resande och godstransporter. Detta är något som till stor del staten alternativt EU kan bidra till genom utvecklande incitament i kombination med olika styrmedel för att bana väg för den nya tekniken. Därutöver krävs en långsiktig klimatanpassad energipolitik med ny infrastruktur för en mångfald av hållbara drivmedel, genom exempelvis ordnande satsningar inom elektrifiering, däribland genomförandet av de pilotsträckor för elväg som Trafikverket har fattat beslut om.

Återställ och utveckla funktionalitet

Stockholm-Mälarenregionen behöver fortsatt förstärka underhåll och särskilt prioritera stråk med stora trafikflöden, utan att nyinvesteringar inom infrastrukturen påverkas. Stockholm-Mälarenregionen vill ha en mer effektiv trafik genom att uppgradera och utveckla system. Genom att driftsäkra stödsystem som elförsörjning och signalsystem prioriteras högre med syfte att minska antalet stoppande fel. En ökad kapacitet för fordonsuppställningar där större hänsyn till behov av service och förse dessa med städplattformar. Prioritera att rekonstruera Europavägarna som idag inte är anpassade för varken volymer och laster, och vars livslängd passerat sedan länge.

Förbättra prestanda

Trafikverkets förmåga att genom trimningsåtgärder medge en effektiv användning med högre hastighet och förkortade restider, med fokus på högbelastade delar av järnvägs- och vägnät. Det bör även tillföras en pott riktat mot trimningsåtgärder som kan anpassas i takt med att behov uppstår för att på så sätt säkerställa en robust tågtrafik i exempelvis Mälardalstrafik etapp 2. Infrastrukturen bör anpassas för längre tåg för att stärka konkurrenskraften, med längre mötesspår, plattformar samt uppdatering av regelverk. Omlastningsmöjligheterna bör förbättras med teknikutveckling för att då minska kostnaderna. Effektiviserande åtgärder på europavägarna genom ITS-lösningar för en effektivare användning av vägnätet med till exempel ökad bussframkomlighet och bättre samordning mellan trafikslagen.

Kompetensförsörjningen av transportinfrastruktursystemet

Kompetensförsörjningen inom samhällsbyggnad och infrastruktur bör säkerställas och inkludera hela kedjan från planering via projektering till genomförande för att undvika fördröjningar och förseningar av projekt. Stockholm-Mälarenregionen förutsätter att staten tar sitt ansvar gällande den eftergymnasialt utbildade arbetskraften.

Prioriterade behov

Stockholm-Mälarenregionen förutsätter att beslutade åtgärder i infrastrukturen genomförs enligt plan. Ytterligare förseningar av åtgärder medför negativa konsekvenser för såväl trafik som tillväxt.

Stockholm-Mälarenregionen förutsätter att ingångna avtal och redan beslutade åtgärder i den nu gällande Nationella plan 2018-2029 genomförs, däribland:

- Ostlänken: Ny järnväg Järna-Linköping, med tillhörande stationer.
- Ostkustbanan: Två nya spår på sträckan Uppsala-länsgården Stockholm/Uppsala, dvs. fyra spår hela sträckan Stockholm-Uppsala.
- Mälarenbanan: Utbyggnad till fyrspar Tomtebodavägen-Kallhäll samt ny station för regionaltåg i Barkarby, med anslutning till såväl pendeltåg som tunnelbana.
- Stockholms C: Anpassningar efter Citybanans färdigställande.

- Hallsberg-Degerön: Utbyggnad till dubbelspår.
- E4 Förbifart Stockholm: Ny sträckning från Kungens Kurva till Häggvik.
- E22 Förbifart Söderköping: Ny sträckning och mötesfri väg väster om Söderköping.
- E18: Kapacitetsökning på sträckan Köping – Västjädra, för ökad framkomlighet och trafiksäkerhet.
- Tvärförbindelse Södertörn: Ny väg och stärkt kapacitet i anslutning till Norvik.
- Farled Södertälje-Landsort: Ökad kapacitet, tillgänglighet och säkerhet.
- M fl.

Stockholm-Mälardalsregionen vill därtill inför kommande infrastrukturperiod särskilt lyfta följande behov – utan inbördes rangordning – kopplade till tillgängligheten i de storregionala stråken in mot Stockholm och Stockholms regionala stadskärnor, internationell tillgänglighet samt en effektiv godshantering och varuförsörjning:

- Trimningspaket, i nära samverkan med Trafikverket, för att möjliggöra den tågtrafik Mälardalstrafik kommer att upphandla, utveckling av pendeltågstrafiken samt anpassning till nya fordon.
- Ostkustbanan: Ny station för regionaltåg i Solna, med anslutning till pendeltåg, tunnelbana och spårväg. Uppsala C. Åtgärder för bättre vändkapacitet, utökad fordonsuppställning och serviceplattformar.
- Mäljarbanan: Kapacitet för utökad trafik på sträckan Kolbäck-Hovsta, till nytta även för en utökad trafik på Svealandsbanan samt för att kunna vända fler tåg i Arboga. Därtill ombyggnad av spår genom Örebro samt spårområdet på Västerås central för att klara utökade resenärflöden och frigöra kapacitet för gods.
- Svealandsbanan: Kapacitet för utökad trafik på sträckan Folkesta-Rekarne, till nytta även för trafiken med UVEN samt för att knyta samman Eskilstuna kombiterminal med Mäljarhamnarna.
- Hallsberg gods- och personbangård: Ökad kapacitet för gods och persontrafik, vilket är en förutsättning för ökad andel gods på järnväg samt för att möjliggöra trafik med längre tåg.
- E4: Utökad kapacitet norr om Förbifart Stockholm och till Arlanda, som annars blir en flaskhals i en redan hårt belastad infrastruktur.
- Hjulstabron: En anpassad bro möjliggör utvecklade godstransporter på Mälaren och krävs för att dra full nytta av gjorda investeringar i Södertälje sluss, farleder i Mälaren samt Västerås och Köpings hamnar.

Samtliga dessa behov behöver vara åtgärdade senast 2030.

Fortsatt dialog

Mälardalsrådet ser fram emot fortsatt dialog samt att i samverkan med Trafikverket vara med i framtagandet och bidra till den nationella planen, inriktningsunderlaget (I2020/01827/TP) gällande perioden 2022-2033 samt 2022-2037.

MÄLARDALSRÅDET

Maria Nimvik Stern
Generalsekreterare